

What win if I gain the thing I seek?

AMBRUS TIBOR

*What win if I gain the thing I seek?
A dream, a breath, a truth of fleeting joy.
Who buys a minute's mirth, to wail a week?
Or sells eternity to get a toy?
For one sweet grape, who will the wine destroy?
Or what fond beggar, but to touch the crown
Would with the sceptre strait he strucked down?*

Hamlet, hatalmas borszivarral a kezében, felteszi a kétmillió
dolláros kérdést, hogy lenni vagy nem lenni.
Hát kérem szépen, miféle kérdés ez?
Ambassador of Death - ezt nem kellett volna.
Ej-haj, kisöreg, es után köpönyeg.
Nem lenni – ez itt a csábító válasz.
Hiába bámulod a naptárt, ha velem beszélsz;
Engem az örökkévalóság igazol.
Füstfelhő, szellemjárás, csúcstechnológia, optikai varázslat.
Abrakadabrizmus, szemfényvesztés, rózsaszín máglya.
Fáradt kolosszusok.
Reneszánsz.
Who's there?
Nay, answer me. Stand and unfold yourself!
Ezek az emberek bizalmatlanok; darabokra tépett
biztonságérzettel rúrik egymás hitetlenségét.
Ezek az emberek túl nyugtalanok.
Otthonuk az éjféli.
Ezek az emberek gyanúsak.
Miért nem ismerik fel egymást? Önazonosságuk kérdéses:
What, is Horatio there?
A piece of him.
Ó, és én azt hittem, hogy egész-séges vagyok!

Ambrus Tibor

Stay, illusion.

És kiderült, hogy a hitnek ára is van: az öntudat.
Az öntudat pedig istentelenül hasadt öntudat.
Nietzsche nevet adott a betegségnek, és a beteg meghalt.
Azóta is a középkort temetik; mi más volna a nyelvfilozófia?
Heidegger megtalálta az önkis tisztását, újabb skizoid végzet
teljesült be; renaissance – suicid hajlam:
többet nem beszélek magammal.

Speak to me.

Éjfélete szalagok az öreg király fején: Lear jön a sötétben.

Speak to me.

Pedig Lear nem szól: minden szava halálos seb.

O, speak!

Világos válasz, kakasszó: a fény hangosan elszakoskodik
ezeken a megtört, sötét arcú embereken, akik lándzsát törnek az
igazság nevében. Emelt tér a kastély előtt: lélektör mélységekért
folyik a béke.

Pogány keresztel ; a sz z vízbe „fulladt”.

Haldokló lélekbúvárok, tudatfulladás – szakadj rám, ég!

Hasadj szét, tudat!

Bosszulj meg, hit: reneszánsz.

És az ég nem akar megszakadni, nem, az ég köszöni szépen,
jól van. A tekintet előnti a teret, és a tér, ez a szemét,
végtelennek bizonyul.

Általános támadás az igazság ellen.

Farkaszemet nézek önmagammal:

*Whosoever is delighted in solitude, is either a wild beast or a
god.*

Lord Bacon elemében van és jubilál: csak a barátságról
akart beszélni, és íme, szavaival még istent is a vadállatok közé
zavarta.

Delighted with solitude! Kinek van ekkora ereje?

Egyre többet hallatják a szót: szokás.

Elég furcsa szokás újjászületni.

Ezek az emberek gyanúsak, fölöttébb gyanúsak:

– még a nevüket is eldobják egy morzsányi hitért.

Never Hamlet!

This is not Lear!

És az utolsó, kétségbeesett gesztus:

I AM NOT WHAT I AM.

Mindezek után mi jöhetne még?

Semmibevenni a filozófiát, ez az igazi filozófia – de Pascal
gazember volt, akinek saját pofátlanságát kellett semmibe vennie
ahhoz, hogy „igazi” szerénységre tegyen szert. Persze, mindezt
„nem kell komolyan venni”.

Könyörtelen buldózer a szabadság: inkább még egy
pestisjárvány, mint egy újabb reneszánsz. Az öreg tenger legy zte

a kis halászt, igenis, az embert le lehet győzni: a kicsi szép, de a nagy erősebb.

(Mindezek után már csak olyan első osztályú hazudozók segíthettek, mint Hegel és Kant, a nagyágyúk, a nehézbombázók – *what a piece of work is a man!* –, és fellélegzett a szellem, megtisztult az ész.)

Michelangelo is hőembereken kezdte.

De ezeket az embereket nem lehet becsapni:

– számon kérni a lélektől azt, hogy semmiben sem hisz?

A dream itself is but a shadow.

Ezek a megátalkodott racionalisták túl sokat beszélnek az álmokról. Ésszer ségük a legnagyobb delírium, gondolkodásuk földhözragadt történelmi következmény. A mi történelmünk pedig túlságosan is az gondolkodásukra épül, és roskadozik: a jelen is van olyan szörny, mint a múlt nyomorult. Tudni kell elcsüggedni az hitetlenségük nélkül is: ez a kor a saját történelmén fog elbukni, annyira eredeti.

Az áldozat felordít, a gyilkos csendben temetkezik.

My words fly up, my thoughts remain below.

A mennyet ország rangjára emelték, a pokol pedig csak „egy hely”. Fel és le – a nyomorékok és a felfedezők győlik ezeket a szavakat, mert csalódtak bennük. Más meg ki használná őket?

Words, words, words.

A „gondolkodók” szavak által azok: szegények képtelenek csalódnani a szavakban. A beszédhalál ritka jelenség, ami nem repül. És kevésbé látványos.

Miféle halott az, akinek még utolsó szava sincs?

Legalább annyi.

Words, words, words.

A fődolog, hogy elszántak legyünk.

– *a peal of ordnance is shot off* –

Exit William Shakespeare

Enter Ambrus Tibi